

nünk, fegyvert fogtak a magyarok ellen. Nyugaton, délen és keleten egyszerre villantak meg a fegyverek édes hazánk, Magyarország ellen.

A magyar nép azonban nem azért lelkesedett a szabadságáért, hogy most könnyen megvált volna tőle. Ő is fegyvert fogott s megkezdődött a magyarság harca a szabadságért, a szabadságharc.

Talpra állt a magyar nemzet, ifjak és öregek siettek lelkesen a kibontott magyar zászlók alá. Beálltak honvédek. Az asszonyok és leányok pedig odaadták a hazának arany- és ezüst ékszereiket. Azokból pénzt vertek. A pénzen azután ruhát vásároltak a katonák, a honvédek számára, meg fegyvert és élelmiszert. Lett tehát minden, amire a nemzetnek ezekben a nehéz időkben szüksége volt.

A honvédek egyik dicsőség után a másikat aratták az ellenség fölött. Damjanics, Görgey, Klapka, Bem apó és a többiek halálmegvető bátorsággal vezették őket a dicsőséges harcokban. A hős honvédsapatok egymásután levertek a fellázadt nemzetiségeket. Végül a hatalmas osztrák hadat is kiverték Magyarországból.

Látjátok, gyermekek, így született meg a magyar szabadság, így lett szabad a magyar! Igaz, hogy nem sokáig lehetett szabad, egy időre aztán újra elnyomták szabadságát, de a már egyszer kivívott szabadságot nem lehetett többé elnyomni s ha újabb türes és szenvedés után is, de újra visszakapta már egyszer kivívott szabadságát, amit vérrel szerzett meg s tartott meg magának.

Jőjj ki Sándor, mondd el nekünk a Nemzeti dal-t!

(Egy tanuló elszavalja a Nemzeti dal-t.)

Most pedig elmondom nektek Rákosi Viktor bácsi szép elbeszélését, ez a címe:

A földvári hős fiu

Benkő János tiszaföldvári fiu volt. Beállt honvédeknek. Levitték a délyvidékre, mint a többi a rácok ellen harcolni. Valamelyik ütközetben a harmadik zászlóalj közé keveredett. Annyira kitüntette magát, hogy Damjanics is észrevette.

— Hogy kerültél ide, fiam? — kérdezte tőle.

— A nagy harcban valahogy elszakadtam a zászlóaljamtól és nem tudok rátalálni.

— Derék fiu vagy! Megérdemelnéd, hogy a harmadik zászlóaljhoz tartozzál!

— Vegyen be, őrnagy ur, ez lesz a legnagyobb kitüntetés számomra!

Már akkor a harmadik zászlóaljnak nagy hire volt. Voltak közlegények, akiket más zászlóaljokhoz altisztnek neveztek ki, de nem fogadták el.

Bizony, nagy dicsőség volt a harmadiknál közlegénynek lenni. Damjanics bevette Benkőt s a legény kimondhatatlanul boldog volt.

1849 telén aztán átlőtték a mellét. Amikor már szállítható volt, Damjanics kerített neki kocsit és hazaküldte Tiszaföldvárra, ahol apja, anyja és öccse lakott.

Szegény János meglehetősen nyomorult állapotban került haza. A halál már ott volt a mellében. Egész nap a kemence mellett gubbaszkodott és tyuklevesen élt.

Odakint csikorgó, hideg, fehér tél volt!

A község lakói odajártak a sebesült katonához s az mondogatta el nekik a háboru menetét, meg a harmadik zászlóalj di-csőséges csatáit.

Egy napon aztán temetői csend borult Tiszaföldvárra. Bevo-nultak a németek. A templom tornyára kitzútkék a fekete-sárga zászlót, az osztrákokét.

János ágynak esett és lázas lett. Az édesanyja kisírt szemmel hordta ki a fiától a tyuklevest. Nem kellett már annak semmi.

Nagyon rosszul lett.

Egy éjjel a sötétben édesapját szólította. Az öreg gyertyát gyújtott és odament.

— Kedves apám, érzem, hogy a sirom szélén allok! Hallgassa meg utolsó kérésemet...

Az öreg Benkő elfordította arcát és nem szólt. A fiu suttogva folytatta:

— Ne temessenek el Tiszaföldváron, ha meghalok! Ez a föld most az ellenség kezében van, nem magyar. Késérő volna benne fe-küdni. Én szabad magyar földben akarok nyugodni, édesapám! Temessenek el a cibakházi temetőben!

Az öreg Benkő arcán nagy könnyesepp gördült most végig.

— Megteszi, apám?

— Megteszem.

Az öreg Benkő ezután vállára vetette bundáját és elbusult szívvvel nekivágott az éjtszakának.

Maga sem tudta merre megy, mi a szándéka. De vitte valami előre.

— Állj! Ki vagy? — hangzott feléje a sötétségben.

— Magyar ember vagyok.

A szőlők között volt és honvédsre bukkant.

— Hova igyekszik bácsi? — kérdezték a honvédek.

— Cibakházára. Ott talán már magyar csapatok vannak?

— Azok bizony, tegnap óta.

— Ki a parancsnok?

— Damjanics.

— Akkor jó helyen járok.

— Csak nem Damjanicscsal van dolga?

— De éppen övele.

— No, akkor hozzámehet az őrzéssel. Csakhogy Damjanics nagy ur ám! Nem lehet hozzá úgy éjnek idején berontani.

Az öreg Benkő rántott egyet a bundáján.

— Nagy ur lehet másnak, de nekem nem az. Az én fiam is az ő katonája volt.

— Ugyan?

— Igenis, vitéz urak. Most pedig a halállal vivődik szegény odaát, Földváron.

A honvédek elhallgattak. Gyerek-ember volt valamennyi s talán mindegyiknek a tulajdon, aggódó öreg édesapja jutott az eszébe...

Az őrzőjárat azután a csikorgó havon megindult Cibakháza felé.

Amint a falu közepe felé ballagtak, egy ház ablakai hirtelen megvilágosodtak.

— Fölkelt az őrnagy ur — szólt egy káplár. — Menjen oda az udvarra és várja meg, míg kijön!

Benkő János úgy tett. Félreállt egy sarokba. Onnan nézte, hogy gyülekeznek a tisztek az udvar közepén egy nagy tüzrakás körül. Észre sem vette, mikor Damjanics, akit fia leírásából jól ismert, kilépett s a tüzhöz állt. Beszélgetett a tiszt urakkal.

Egyszerre egy tiszt harsány hangon kiáltott:

— Hol van az a földvári ember?

Az öreg Benkő bácsi előállt. Damjanics megnézte.

— Maga keres engem?

— Én, kérem.

— Maga egy volt katonám apja?

— Igenis, könyörgöm, a Benkő Jánosé.

— Emlékszem rá. Emlékszem. Él még?

— Haldoklik, őrnagy ur... Ebben a dologban jöttem éppen.

— Mondja, mit óhajt? Csak röviden!

— Kérem, katona urak, a fiam nagy kínban van, mert a németet tudja Földváron. Azt mondta: nem tud nyugodtan meghalni, nem tud békében pihenni a földvári temetőben, mert a község német kézben van. Nem szabad föld az!... Nem magyar föld, amíg az ellenség zászlaja van a templomtornyon!...

Benkő bácsi most elhallgatott egy darabig. Azután így folytatta:

— Pedig én otthon akartam eltemetni... Oda, a nagyapja s kis testvérei mellé. Ott tavasszal olyan szépen virágozik az akác... A magam, meg az anyjukom csontjait is odaszántam... Hadd legyünk mind együtt a halállban, ahogy az életben együtt voltunk...

— Jól van, öreg! — felelte Damjanics. — Most menjen szépen nyugodtan haza s mondja meg a fiának, mire fölkel a nap, Földvár újra magyar lesz, magyar föld lesz. Megértette?

— Megértettem, őrnagy ur...

Benkő János nagy ágyudörgés közt halt meg, boldogan, nyugodtan. Még egyszer hallotta a magyar trombita szavát. Még egyszer hallotta a harmadik zászlóalj dalát s a menekülő vasas-németek robogását. A fölkelő nap a magyar zászlót látta lobogni a tiszaföldvári toronyban. Bizonyára látta a meghalt honvéd is onnan a másvilágról...

Damjanics ágyura tette Benkő János koporsóját és úgy vitette ki a temetőbe... Amikor a fiut leeresztették a sirba, a 3-ik zászlóalj 4-ik százada sortűzzel tisztegett meghalt bajtársának.

Azóta sokszor kivirágzott sirja fölött az akác és sokszor megterítette a hős honvéd sirját fehér virággal...

Bizony megérdemelte volna minden honvéd ezt a dicsőséget.

Jójj ki Laci, mondd el Kovács Ferenc bácsi szép költeményét.

Március 15

Ó, be szép volt ez az ünnep
Valamikor régen!
Lelkesedés tüze lángolt
Mindnyájunk szívében.
Ugy éreztük: ereinkben
Hősök vére dobban —
Es hogyha kell, ott állunk majd
Mi is csatában!

Ó, be szép volt ez az ünnep!
Nem volt mása, párja!
Büszke, boldog tekintettel
Néztünk a világra!
Gyönyörű, nagy, áldott ország
Szórta élénk kincsét,
Olyan dus volt, olyan gazdag.
Amilyen több nincs még!

Ó, be szép volt ez az ünnep!
Emlékszem a dalra!
Piros arccal énekeltük:
„Talpra magyar!... Talpra!“
Piros, fehér, zöld lobogó
Lengett minden házon
S zeneszóra „masiroztunk“
Végig az utcákon!...

Ó, be más most ez az ünnep!
Árnyéka a múltnak!
Emlőkeink szent könyvére
Ma csak könnyek hullnak:
A régi, hős, boldog nemzet
Láncra fűzött rab ma
S ősi földjét más szántja fel
Trianon-parancsra...

Mégis, — ma is szép ez ünnep!
Csillag-sötét éjen!
Azt hirdeti: lesz egyszer egy,
Mint ahogy volt régen!
Azt hirdeti: a szabadság
Artatlan rab bére;
Nem hiába hullott könnye,
Verejtéke, vére!

Azt hirdeti „Márciusunk“:
Nincsen okunk gyászra!
Omlott vérünk mélyebb sebből,
De volt gyógyulása!
Azt hirdeti: higgyünk, bizzunk:
Jó tavasz a télre!
Lesz gondja az Égnek most is
A magyar sebére!

Elmondom most nektek **Jókai Mór**nak, a nagy magyar regényírónak egyik szép elbeszélését, amely Petőfiről, az ő haláláról szól.

Az utolsó vers s az utolsó golyó

1849 július 29-én Marosvásárhelyen két régi ismerős találkozott össze Bem előszobájában. Az egyik fiatal, halvány férfi. Komoly, hallgatag ajkáról, lelkethirdető szép magas homlokáról, mérész lángszemeiről, zilláttan felfésült hajáról, egész tekintete megkapó kifejezéséről széles e világ ismeri őt s Petőfinek hívja. A másik nagy atlétai alak, izmos, csontos termet, irtóztató kezekkel